

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 67.910/1/V
van 26 augustus 2020

over

een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘tot
vaststelling van de voorwaarden en de regels voor de toekenning
van subsidies in de vorm van bijzondere exportsteun en
starterspakketten internationalisering voor activiteiten ter
bevordering van het internationaal ondernemen’

Op 31 juli 2020 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege verlengd tot 1 september 2020,^(*) een advies te verstrekken over een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘tot vaststelling van de voorwaarden en de regels voor de toekenning van subsidies in de vorm van bijzondere exportsteun en starterspakketten internationalisering voor activiteiten ter bevordering van het internationaal ondernemen’.

Het ontwerp is door de eerste vakantiekamer onderzocht op 18 augustus 2020. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Carlo ADAMS en Kaat LEUS, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Kristine BAMS, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 26 augustus 2020.

*

(*) Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege verlengd wordt met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juli en 31 juli of wanneer hij verstrijkt tussen 15 juli en 15 augustus.

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Het om advies voorgelegde ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering strekt ertoe de voorwaarden en de regels vast te stellen voor de subsidiëring in de vorm van bijzondere exportsteun en starterspakketten internationalisering voor activiteiten ter bevordering van het internationaal ondernemen. Het ontwerp beoogt op die wijze de beslissing van de Vlaamse Regering van 5 juni 2020 te formaliseren inzake het zogeheten “FIT¹ Corona Exit-plan”. Het ontwerp voorziet daartoe in een aantal specifieke vormen van subsidie die ertoe strekken om de export en de buitenlandse investeringen door Vlaamse ondernemingen te ondersteunen eenmaal de COVID-19-pandemie dit opnieuw toelaat. Het ontworpen besluit moet worden gelezen in samenhang met het in de aanhef van het ontwerp vermelde besluit van de Vlaamse Regering van 11 maart 2016² dat reeds een steunregeling bevat voor diverse types initiatieven die tot doel hebben om de export of buitenlandse investeringen vanuit Vlaanderen te bevorderen.

RECHTSGROND

3.1. Onder voorbehoud van hetgeen *sub* 3.2. wordt opgemerkt, kan de ontworpen regeling worden geacht rechtsgrond te vinden in artikel 6bis, tweede lid, van het decreet van 7 mei 2004 ‘tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap ‘Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen’.

Artikel 6bis, tweede lid, van het decreet van 7 mei 2004 luidt:

“De Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden en volgens welke regels subsidies, leningen, zekerheidsstellingen of andere vormen van tegemoetkomingen onder bezwarende titel of kosteloos, binnen de perken van de beschikbare kredieten, kunnen worden verleend ter verwezenlijking van de in het voorgaande lid bepaalde doelstelling.^[3]”

3.2. In artikel 24, vijfde lid, van het ontwerp wordt bepaald dat de administratie de gegevens die worden vermeld in artikel 24 “ook [mag] gebruiken voor statistische verwerking en [deze] ter beschikking [mag] stellen van de andere agentschappen en entiteiten binnen de Vlaamse administratie voor statistische verwerking ter ondersteuning van de bevordering van het

¹ *Flanders Investment & Trade*.

² Besluit van de Vlaamse Regering van 11 maart 2016 ‘tot vaststelling van de voorwaarden en de regels voor de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van het internationaal ondernemen’.

³ Onder “de in het voorgaande lid bepaalde doelstelling” wordt verstaan de “ondersteuning van de activiteiten van ondernemingen, bedrijfsgroeperingen en andere organisaties die bijdragen tot de bevordering van het internationaal ondernemen” (artikel 6bis, eerste lid, van het decreet van 7 mei 2004).

internationaal ondernemen en voor de oprichting en het beheer van een digitaal loket voor de aanvragers”. In de mate deze bepaling een andere finaliteit heeft dan het bevorderen van het internationaal ondernemen⁴ kan ervoor geen rechtsgrond worden gevonden in het aangehaalde artikel 6bis, tweede lid, van het decreet van 7 mei 2004.

ALGEMENE OPMERKING

4. Het ontwerp bevat diverse bepalingen waarin aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het internationaal ondernemen (hierna: de minister), verordenende bevoegdheden worden gedelegeerd. Opdat dergelijke bevoegdheidsdelegaties in overeenstemming zouden kunnen worden geacht met de beginselen die in ons publiek recht de verhouding tussen de onderscheiden staatsmachten beheersen, dienen de aldus verleende bevoegdheden van bijkomstige of detailmatige aard te zijn. Dit impliceert onder meer dat de in die bepalingen opgenomen bevoegdheidsdelegaties dermate afgebakend moeten zijn dat het vaststellen van de essentie van de regeling bij de Vlaamse Regering blijft.

De hierna volgende delegatiebepalingen in het ontwerp beantwoorden niet aan de voornoemde vereisten omdat ze niet kunnen worden beschouwd als betrekking hebbend op aangelegenheden van bijkomstige of detailmatige aard en zij te algemeen en te weinig afgebakend zijn om toelaatbaar te kunnen worden geacht:

- artikel 3, tweede lid, dat de minister bevoegd maakt om de lijst van NACE-BEL-codes, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°, van het ontwerp, aan te passen naargelang van het exportbeleid, welke bevoegdheid vergaand is en afhankelijk van een te algemeen omschreven finaliteit (“naargelang van het exportbeleid”);
- artikel 4, vijfde lid, dat de minister machtigt om de forfaitaire subsidiebedragen, vermeld in artikel 4, tweede en derde lid, van het ontwerp, aan te passen naargelang van het exportbeleid of de dotatie, welke bevoegdheid – aangenomen dat deze verordenend van aard is – te ruim en te onbepaald is (in welke zin kan bijvoorbeeld de aanpassing gaan ?) en bovendien afhankelijk van een te algemeen omschreven finaliteit (“naargelang van het exportbeleid of de dotatie”);
- artikel 5, derde lid, waarin aan de minister de bevoegdheid wordt verleend om de context waarin de doelstelling van het project moet passen, vermeld in artikel 5, eerste lid, 9°, van het ontwerp, te wijzigen naargelang van het exportbeleid, en op die wijze aan de minister de verstrekende bevoegdheid wordt verleend om één van de subsidievoorwaarden te wijzigen zonder dat die bevoegdheid nader wordt afgebakend in het ontwerp en deze bevoegdheid enkel afhankelijk wordt gemaakt van een te algemeen omschreven finaliteit (“naargelang van het exportbeleid”).

⁴ Zoals het geval kan zijn bij “de oprichting en het beheer van een digitaal loket voor de aanvragers”.

Het staat aan de stellers van het ontwerp om de opgesomde delegatiebepalingen in het licht van de voornoemde beginselen nader af te bakenen, zo niet dient van de betrokken delegaties te worden afgezien.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

5. In de toelichting die door *Flanders Investment & Trade* (FIT) ten behoeve van de Vlaamse Regering wordt gegeven bij het ontwerp van besluit wordt erop gewezen dat “[i]ndien een onderneming tegelijk onder een uitgesloten en een toegelaten NACE-BEL code valt, dan (...) het laatste [primeert] indien het project betrekking heeft op de activiteiten van die toegelaten NACE-BEL code”. Indien zulks effectief de bedoeling is, zou die bedoeling in de tekst van het nemen besluit moeten worden geëxpliciteerd.⁵

Artikel 4

6. Onder voorbehoud van hetgeen *sub* 4 is opgemerkt met betrekking tot de in artikel 4, vijfde lid, van het ontwerp, aan de minister gedelegeerde bevoegdheid, kan de vraag worden opgeworpen welke “dotatie” precies wordt beoogd in dat lid. Hierover om nadere toelichting verzocht, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Voor het kalenderjaar 2020 heeft de Vlaamse Regering voor deze extra steunmaatregelen 3 mio euro toegewezen aan FIT als een extra subsidiedotatie (specifiek ‘geormerkt’). Deze kredieten werden reeds ingeschreven in de begroting van 2020. De minister-president van de Vlaamse Regering, tevens bevoegd voor de buitenlandse handel, heeft zich intussen al meermaals uitgesproken om voor 2021 minstens een gelijkwaardige inspanning te leveren ten behoeve van de Vlaamse exporterende bedrijven. Dit moet echter nog formeel goedgekeurd worden tijdens de begrotingsbesprekingen 2021 in september.

Het bedrag van 3 mio euro dat voor deze steunmaatregelen werd ingeschreven in de begroting komt bovenop (en naast) de reeds bestaande subsidiedotatie die FIT jaarlijks ontvangt om exportgerichte initiatieven van Vlaamse bedrijven en andere doelgroepen te steunen (cfr juridisch kader bij het ontwerp van besluit). De ‘gewone’ subsidiedotatie die FIT jaarlijks ontvangt is variabel en schommelt rond de 7 à 8 mio euro.”

⁵ Zie voor een bepaling in die zin artikel 1, lid 2, van verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 ‘betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun’.

Ter wille van de duidelijkheid zou in de tekst van het ontwerp het best worden gepreciseerd op welke wijze het begrip “dotatie” moet worden begrepen voor de toepassing van artikel 4 van het ontwerp, temeer daar in deze laatste bepaling zoals in nog andere bepalingen van het ontwerp gebruik wordt gemaakt van de term “subsidie”.

Artikel 5

7. Aangezien het begrip “relance naar aanleiding van de coronacrisis” voorkomt in artikel 5, eerste lid, 9°, van het ontwerp, dient de redactie van de inleidende zin van artikel 5, tweede lid, van het ontwerp, te worden aangepast. Men schrijve derhalve “In het eerste lid wordt verstaan onder:” in plaats van “In het eerste lid, 5°, wordt verstaan onder:”.

8. Aan het einde van artikel 5, derde lid, van het ontwerp, volstaat het te schrijven “..., vermeld in het eerste lid” in plaats van “..., vermeld in artikel 5, eerste lid van dit besluit”.

Artikel 8

9. Uit de omschrijving van de begrippen “absolute voorrang” en “relatieve voorrang” in respectievelijk het vijfde en het zevende lid van artikel 8 van het ontwerp, lijkt te moeten worden afgeleid dat, wat de aanvraagdossiers met betrekking tot bijzondere exportsteun betreft, steeds voorrang wordt gegeven aan de ontvankelijke dossiers die eerst zijn ingediend om de volgorde van de subsidiëring te bepalen; wat de aanvraagdossiers met betrekking tot starterspakketten internationalisering betreft, zou de volgorde van indiening van het dossier evenwel enkel determinerend zijn voor de volgorde waarin de subsidiëring zal gebeuren ingeval dossiers een gelijke score hebben behaald. Anders dan wat het geval is bij de aanvraagdossiers met betrekking tot bijzondere exportsteun, lijkt er ten aanzien van de aanvraagdossiers met betrekking tot starterspakketten internationalisering derhalve een kwalitatief criterium als uitgangspunt te worden genomen, zijnde de score, en is het enkel ingeval deze laatste gelijk is dat de volgorde van indiening van het dossier relevant wordt. Vraag is of dergelijke lezing correct is. In ieder geval zou de omschrijving van de begrippen “absolute voorrang” en “relatieve voorrang”, in respectievelijk artikel 8, vijfde en zevende lid, van het ontwerp, geen twijfel mogen laten bestaan over de precieze draagwijdte ervan en de gevolgen van de beoogde “voorrang” voor het toekennen van de subsidie. De stellers van het ontwerp doen er goed aan om na te gaan of de omschrijving van de betrokken begrippen in artikel 8 van het ontwerp op dat punt geen precisering behoeft.⁶

⁶ Indien het effectief de bedoeling is om voor de aanvraagdossiers met betrekking tot starterspakketten internationalisering in de eerste plaats de score als uitgangspunt te nemen, zou die bedoeling alvast op een meer expliciete wijze in de tekst van artikel 8 van het ontwerp tot uitdrukking moeten worden gebracht.

Artikel 9

10. In artikel 4, eerste lid, van het ontwerp, wordt als zodanig geen melding gemaakt van een “subsidieaanvraag”, maar wel van “projecten ter bevordering van het internationaal ondernemen”. In de inleidende zin van artikel 9, eerste lid, van het ontwerp, wordt derhalve beter geschreven “De subsidieaanvraag voor projecten vermeld in artikel 4, eerste lid, 1°, ...” in plaats van “De subsidieaanvraag, vermeld in artikel 4, eerste lid, 1°, ...”.⁷

11. Het is niet duidelijk door wie wordt bepaald welke informatie het elektronisch aanvraagformulier, vermeld in artikel 9, eerste lid, 1°, van het ontwerp, dient te bevatten, noch binnen welke elektronische omgeving het betrokken formulier zal worden aangewend. De gemachtigde verstrekte in dat verband de volgende toelichting:

“Zoals in de aanhef wordt aangegeven sluit dit ontwerp van besluit aan op het besluit van de Vlaamse regering van 11 maart 2016. Bij de implementatie van het besluit van 11 maart 2016 heeft FIT een elektronische aanvraagapplicatie ontwikkeld met achterliggende koppeling naar de VKBO. Ondernemingen loggen in aan de hand van hun elektronische identiteitskaart. Naast de economische gegevens (via de VKBO) voorziet het elektronische aanvraagformulier ook dat de aanvrager een subsidietype moet aanvinken en het project moet omschrijven en budgetteren. Tevens wordt de mogelijkheid geboden om bijlagen toe te voegen.

Binnen FIT werd er een IT-werkgroep en overkoepelende stuurgroep opgericht om de reeds bestaande applicatie aan te passen en verder uit te bouwen op basis van het voorliggende ontwerp van besluit.

Indien aangewezen kan ervoor gezorgd worden dat de gedelegeerd bestuurder de inhoud van het elektronische aanvraagformulier bekrachtigd.”

Het besluit van de Vlaamse Regering van 11 maart 2016, waaraan de gemachtigde in zijn toelichting refereert, bevat wat het gebruik van het elektronisch aanvraagformulier betreft gelijkaardige bepalingen als die in het voorliggend ontwerp. Met de door de gemachtigde gedane suggestie om de inhoud van het elektronisch aanvraagformulier door de gedelegeerd bestuurder van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen te laten bekrachtigen, kan dan ook worden ingestemd, temeer daar de gedelegeerd bestuurder in artikel 32 van het besluit van de Vlaamse Regering van 11 maart 2016 al wordt opgedragen om de in dat besluit bedoelde aanvraagformulieren op te stellen.

12. In artikel 9, derde lid, van het ontwerp, wordt onder meer bepaald dat de aanvrager over maximaal tien kalenderdagen beschikt na de datum waarop hij het dossier heeft ingediend om de (onvolledige) aanvraag te vervolledigen. De vraag rijst op welke datum de aldus

⁷ Zie ook artikel 20, eerste lid, van het ontwerp. Ter wille van de redactionele uniformiteit wordt in andere bepalingen van het ontwerp de omschrijving van “initiatieven vermeld in artikel 4, eerste lid, 1°” of “initiatieven vermeld in artikel 4, eerste lid, 2°” dan ook telkens het best vervangen door “projecten vermeld in artikel 4, eerste lid, 1°” of “projecten vermeld in artikel 4, eerste lid, 2°” (zie onder meer de artikelen 8, eerste lid, en 21 van het ontwerp).

vervolledigde aanvragen moeten worden geacht te zijn ingediend.⁸ Hierover om nadere verduidelijking verzocht, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“De subsidieaanvragen zullen volledig elektronisch verlopen, van indiening tot uitbetaling. Wanneer de aanvrager in de elektronische aanvraagapplicatie aanduidt dat zijn aanvraag volledig is, krijgt hij een volgnummer. We zullen veel aandacht besteden in de applicatie aan de communicatie over het belang van de ‘volledigheid’ van een dossier. Dit volgnummer (maar is in feite ook een ‘timestamp’) bepaalt zijn voorrang en dus deze datum (of ‘timestamp’ – datum/uur/minuut en milliseconden) telt.

Hij heeft, nadat hij aangeeft dat de aanvraag volledig is, nog 10 kalenderdagen de tijd om eventuele aanvullingen of bijlagen toe te voegen. Na afloop van die periode wordt een onvolledige aanvraag als niet ontvankelijk verklaard.

Indien aangewezen kan dit nog verduidelijkt worden in de artikels 9 en 10.”

Rekening houdend met de in artikel 8 van het ontwerp vervatte voorrangsregeling en met de in die bepaling opgenomen mogelijkheid voor de gedelegeerd bestuurder om de oproep vroegtijdig te beëindigen als het aantal ingediende dossiers het aantal toe te kennen steundossiers met minstens 20 % overschrijdt, zou het ontwerp inderdaad moeten worden aangevuld met een bepaling die vermeldt op welke wijze nog te vervolledigen aanvragen vaste datum krijgen.

Artikel 10

13. Artikel 10 van het ontwerp heeft betrekking op subsidieaanvragen voor projecten met betrekking tot het starterspakket internationalisering (artikel 4, eerste lid, 2°, van het ontwerp) en is qua redactie gelijklopend met artikel 9 van het ontwerp inzake subsidieaanvragen voor projecten met betrekking tot bijzondere exportsteun (artikel 4, eerste lid, 1°, van het ontwerp). De sub 10 tot 12 gemaakte opmerkingen gelden dan ook *mutatis mutandis* voor artikel 10 van het ontwerp.

Artikel 18

14. Artikel 18 van het ontwerp luidt:

“De gedelegeerd bestuurder beslist over de toekenning van de subsidies, vermeld in artikel 4, eerste lid, 1°, op advies van de administratie en van de directieraad van het agentschap.

De gedelegeerd bestuurder beslist over de toekenning van de subsidies, vermeld in artikel 4, eerste lid, 2°, op advies van de selectiecommissie en van de directieraad van het agentschap.”

⁸ Bijvoorbeeld op de dag waarop de (onvolledige) aanvraag is ingediend of op de dag waarop de aanvraag is vervolledigd ?

De gemachtigde lichtte de in artikel 18, eerste lid, van het ontwerp, bedoelde procedure toe als volgt:

“Deze [bepaling] gaat over het beslissingsproces van de dossiers voor bijzondere exportsteun. Volgens artikel 5 van het ontwerp van besluit werden hiervoor een aantal eenduidige voorwaarden uitgetekend waaraan moet voldaan worden. Deze dossiers zullen door de dossierbeheerders/administratie behandeld worden. Na afloop van de termijn van de oproep zal de administratie een lijst opstellen van de bedrijven die in aanmerking komen voor deze vorm van steun. Deze lijst zal voorgelegd worden aan de directieraad van FIT. Indien alle dossiers duidelijk zijn en er geen knipperlichten zijn, zal de directieraad aan de gedelegeerd bestuurder adviseren om de lijst met begunstigden te bekrachtigen. In het andere geval kan de directieraad aan de administratie vragen om bepaalde dossiers nader te onderzoeken, waarna het proces zich herhaalt.

In het ontwerp van besluit is geen termijn opgenomen waarbinnen de gedelegeerd bestuurder een beslissing dient te nemen of waarbinnen de beslissing moet meegedeeld worden aan de aanvrager. Overeenkomstig de principes van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën wordt echter geopteerd voor een korte procedure, omdat de steun nog in 2020 moet vastgelegd worden.

Indien aangewezen kan in het ontwerp van besluit nog een termijn worden ingeschreven conform het besluit van 11 maart 2016.”

In verband met het bepaalde in artikel 18, tweede lid, van het ontwerp, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze [bepaling] gaat over het beslissingsproces van de dossiers voor het starterspakket internationalisering. De voorwaarden waaraan moet voldaan worden voor dit steunttype worden opgesomd in artikel 6.

In tegenstelling tot de aanvragen voor bijzondere exportsteun zullen deze dossiers behandeld en beoordeeld worden door een selectiecommissie, bestaande uit vier afgevaardigden van de administratie. Na afloop van de termijn van de oproep zal de selectiecommissie een lijst opstellen van de projecten die het meest aan de voorwaarden en beoordelingscriteria voldoen voor deze vorm van steun. Deze lijst zal voorgelegd worden aan de directieraad van FIT. Indien alle dossiers duidelijk zijn en er geen knipperlichten zijn zal de directieraad aan de gedelegeerd bestuurder adviseren om de lijst met begunstigden te bekrachtigen. In het andere geval kan de directieraad aan de selectiecommissie vragen om bepaalde dossiers nader te onderzoeken, waarna het proces zich herhaalt.

In het ontwerp van besluit is geen termijn opgenomen waarbinnen de gedelegeerd bestuurder een beslissing dient te nemen of waarbinnen de beslissing moet meegedeeld worden aan de aanvrager. Overeenkomstig de principes van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën wordt echter geopteerd voor een korte procedure, omdat de steun nog in 2020 moet vastgelegd worden.

Indien aangewezen kan in het ontwerp van besluit nog een termijn worden ingeschreven conform het besluit van 11 maart 2016.”

Ter wille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zouden in de tekst van het ontwerp een aantal van de door de gemachtigde aangehaalde procedurele voorschriften moeten worden opgenomen. Daarbij zou in ieder geval een uiterste termijn moeten worden vermeld binnen welke de beslissing over het toekennen van de subsidie moet worden genomen en meegedeeld.

Artikel 20

15. In artikel 20, tweede lid, van het ontwerp, wordt bepaald dat alle beoordelingscriteria worden bekendgemaakt voor de start van de oproep. Aan de gemachtigde werd gevraagd of niet tevens het in artikel 20, eerste lid, van het ontwerp, bedoelde wegings- en scoremechanisme vooraf moet worden bekendgemaakt. De gemachtigde beantwoordde deze vraag door erop te wijzen dat “[b]eide opties (...) mogelijk [zijn], maar [dat] het (...) de intentie van het agentschap [is] om enkel de beoordelingscriteria bekend te maken voor de start van de oproep”.

Het komt de Raad van State, afdeling Wetgeving, evenwel voor dat, aangezien de wegings- en scoremechanismen mede determinerend zijn voor het al dan niet in aanmerking komen van een subsidie en ter zake toepassing moet worden gemaakt van de relatieve voorrangsregeling, bedoeld in artikel 8, zesde lid, van het ontwerp, dergelijke mechanismen een essentieel element van de procedure van subsidiëring uitmaken waarvan een voorafgaande bekendmaking evenzeer een waarborg inzake rechtsbescherming kan uitmaken. Om die reden valt het aan te raden om ook het wegings- en scoremechanisme voor de start van de oproep bekend te maken.

16. In artikel 20, tweede lid, 9°, van het ontwerp, wordt melding gemaakt van de “gevalideerde market fit in Vlaanderen”. Hieromtrent om toelichting verzocht, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze term komt uit de marketing wereld. Het uitgangspunt is dat het succes van een startup vooral afhangt van de markt. Een goed product of dienst dat niemand koopt zal niet leiden tot een succesvolle onderneming. Product/market fit is een model tussen het businessmodel, het product en de klant. Heb je als startup product/market fit, dan sluit je product of dienst goed aan op de behoefte van een markt die voldoende potentieel heeft. Dat betekent ook dat product/market fit een belangrijke voorwaarde is om te kunnen opschalen.”

Het verdient aanbeveling om de lijst met definities, in artikel 1 van het ontwerp, aan te vullen met een omschrijving van het begrip “gevalideerde market fit”. Daarbij wordt er dan het best op toegezien dat uit de desbetreffende omschrijving voldoende duidelijk valt af te leiden wat de beoogde “validering” precies inhoudt en wie daarvoor dient in te staan.

17. In artikel 20, derde lid, van het ontwerp, wordt aan de minister de bevoegdheid verleend om de lijst van beoordelingscriteria, vermeld in het tweede lid van het artikel, aan te passen naargelang van het exportbeleid. Uit artikel 20, eerste lid, volgt dat de gedelegeerd

bestuurder zal kunnen kiezen uit de lijst van beoordelingscriteria, vermeld in het tweede lid van het artikel. Dit houdt in dat de eventueel door de minister met toepassing van artikel 20, derde lid, aan de lijst toegevoegde beoordelingscriteria in voorkomend geval niet door de gedelegeerd bestuurder zullen worden toegepast ingeval deze niet voor de betrokken criteria kiest. Vraag is of dit effectief de bedoeling is. Bovendien kan men zich afvragen op basis waarvan de gedelegeerd bestuurder zal kunnen opteren voor het toepassen van het ene dan wel het andere beoordelingscriterium en of de tekst van het ontwerp op dat punt niet het best wordt aangevuld met een aantal aanwijzingen in dat verband.

Artikel 24

18. Onder voorbehoud van de opmerking die *sub* 3.2 met betrekking tot de rechtsgrond is gemaakt, volstaat het om in artikel 24, vijfde lid, van het ontwerp, melding te maken van “de in dit artikel vermelde gegevens” in plaats van “de gegevens, vermeld in artikel 24”.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Marnix VAN DAMME